Batur, Z. (2021). Okuma alışkanlığını kazandır(ama)ma sorunsalı: Veli. *International Journal of Language Academy*, 9 (2), 74-87.

Volume 9/2 June 2021

p. 74/87

Article History:

Received

17/04/2021

Accepted

04/05/2021

Available online

23/06/2021

OKUMA ALIŞKANLIĞINI KAZANDIR(AMA)MA SORUNSA LI: VELİ

**The Matter of Being (or Not) Able to Adopt Reading Habits: The
Parents**

Zekerya BATUR¹

Öz

Bu çalışmanın amacı öğrencilerin veli görüşleri doğrultusunda kitap okuma alışkanlığını kazanma/kazanamama nedenlerini ortaya koymaktır. Bu amaç doğrultusunda nitel araştırma yönteminin fenomenolojik deseni kullanılmıştır. Çalışmada amaçlı örneklem kullanılmış; çalışma grubunu 2020-2021 yılında çocukları Uşak ilinde 5.sınıfa başlayan 47 veli oluşturmaktadır. Katılımcıların 11'i ilkökul, 13'ü ortaokul, 16'sı lise ve 7'si lisans mezunudur. Veliler 34-46 yaş aralığında bulunmaktadır. Çalışmanın verileri pandemi nedeniyle telefon aracılığıyla elde edilmiştir. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formundaki sorular literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur. Oluşturulan sorular üç Türkçe, iki eğitim bilimleri alanındaki uzmana sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmış; 11 soru oluşturulmuş; bu sorulardan 9'u açık ve 2'si kapalı uçludur. Çalışmanın verileri, araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiştir. Velilerin tamamı çalışmaya gönüllü olarak katılmışlardır. Görüşme sırasında her veliyle ortalama 14; toplamda ise yaklaşık 658 dakika görüşülmüştür. Veliler V1, V2, V3, V4 olarak kodlanmış ve sırasıyla numaralandırılmış; velilerin sorulara verdikleri cevaplar, bu kodlamalara göre listelenerek yorumlanmıştır. Çalışmanın sonucunda velilerin genellikle kendi ilgilerine göre kitap seçtikleri, daha önce okumuş oldukları kitapları çocuklarına önerdikleri, çocukların okudukları kitaplar hakkında çocuklarla konuşmadıkları ya da kitaplarla ilgili herhangi bir şekilde değerlendirme yapmadıkları, kitap okuma için belli bir zaman ayırmadıkları ve bunun sonucunda da çoğu öğrencinin okuma alışkanlığını kazanamadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Okuma, okuma alışkanlığı, veli

¹ Prof. Dr., Uşak Üniversitesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, zekeryabatur9@gmail.com, <http://orcid.org/0000-0002-7918-5305>

Abstract

This study aims to reveal why students have/do not have the habit of reading books in the frame of parents' opinions. For this purpose, the phenomenological design of the qualitative research method and purposive sampling was used in this study. The study group consists of 47 custodians whose children study at the 5th grade in Usak in 2020-2021. 11 of the participants are primary school graduates, 13 secondary school graduates, 16 high school graduates, and 7 undergraduate graduates. The ages of the participants are between 34 and 46. The data of the study were obtained by the call on the phone due to the pandemic. A semi-structured interview form was used in the study. The questions were reviewed by three Turkish experts and two educational sciences experts. Necessary corrections were made in line with the feedback from experts; 11 questions were created. The data of the study were obtained through the semi-structured interview form cultivate by the researcher. All of the custodians participated in the study voluntarily. During the interview, an average of 14 with each parent; approximately 658 minutes were interviewed. Parents were coded as V1, V2, V3, V4 and numbered consecutively; The answers given by the parents to the questions were listed and commented according to these encodings. As the results of the study; parents usually choose books according to their interests, parents recommend their children to read the books that they have read before, parents do not talk about the books that the children have read, or do not evaluate the books in no sense, they do not spare time to read books, and most students do not have the reading habit.

Keywords: Reading, reading habit, parents

GİRİŞ

Okuma, anlama becerisi olarak ana dili becerileri arasında önemli bir yer tutmakta; görülen ya da duyulan bir şeyi anlamlandırma ve zihinde canlandırma süreci olarak tanımlanmaktadır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere okuma kendi içinde karmaşık bir yapı barındırmaktadır. Bu süreçte bireyi psikolojik (Rayner, Pollatsek, Ashby ve Clifton, 2012), fizyolojik (Mozuraite, 2012), sosyolojik (Dulin, 1974), psikomotor ve zihinsel (Madani ve Larouz, 2020) unsurlar etkilemektedir. Dolayısıyla okuma sadece bir harf ya da kelimenin seslendirme eylemi olarak görülmemektedir. Bunun yanında okuma, okuduğunu anlama (Çelenk, 2003; Belet ve Yaşar, 2007; Çiftçi ve Temizyürek, 2008; Sallabaş, 2008; Epçaçan, 2009; Topuzkanamış ve Maltepe, 2010; Yıldız ve Akyol, 2011) sürecini de içermektedir. Bu aşamada ilişkilendirme, karşılaştırma, yorumlama ve değerlendirme gibi işlemler gerçekleştirilmektedir. Bu işlemler bireyin bulunduğu eğitim-öğretim seviyesine göre değişkenlik göstermektedir. Dolayısıyla bireyin okuma eyleminin temel işlevlerini edinmesi gerekmektedir. Çünkü okuma, bireyin yaşamının her aşamasında farklı şekillerde yer alabilmektedir. Daha bilinçli ve estetik bir okuma eylemi için okumanın alışkanlık (Chokron ve Agostini, 2000; Palani, 2012) hâline dönüştürülmesi beklenmektedir. Ancak bu dönüşüm çok uzun zaman alabilmektedir. Erken çocukluk döneminde başlayan bu dönüşüm, doğru adımları atmayı zorunlu hâle getirmektedir. Bu nedenle bireyin okul öncesi dönemde bol görsel ve sesli okuma materyalleriyle tanışması ilkökul dönemi için oldukça önem arz etmektedir (Çakmak ve Yılmaz, 2009). İlkokul döneminde de çocuğun ilgi ve düzeyine uygun kitap önermek, okumanın alışkanlık hâline dönüşmesinde etkili olmaktadır. Veli ve sınıf öğretmenlerinin bu dönemde çocuklara seviyeye uygun kitaplar sunmaları hâlinde, çocukların okuma alışkanlığını edinme sürecine büyük katkılar sağlayacaklardır.

Okuma alışkanlığıyla ilgili farklı düzeylerde çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Bınarbaşı, 2008; Özbay, Bağcı ve Uyar, 2008; Yılmaz, Köse ve Korkut, 2009; Batur, Gülveren ve Bek, 2010; Yılmaz ve Benli, 2010; Duran ve Sezgin, 2012; Şahin, 2012; Arı ve Demir, 2013; Durualp, Çiçekoğlu ve Durualp, 2013; Temizyürek, Çolakoglu ve Coşkun, 2013; Özdemir, Özdemir ve Kaya, 2015; Öztürk ve Aksoy, 2016). Bu araştırmaların ortak noktası okuma alışkanlığının, çocukların kitabın büyüleyici dünyasına girmesi ve bunu sürekli hâle

getirmesinde etkili olduğunu göstermesidir. Çocuğa okuma bilincinin aşılması sürecinde aktif rol alanların çocuk için uygun okuma yöntem, tür ve tekniklerini uygulamaları da sürekliliğin sağlanması sürecinde ayrı bir öneme sahiptir (Günaydın ve Arıcı, 2020). Ancak bu süreçte veli, öğretmen ve okulun doğru bir işbirliği içinde olmaması okuma sorunsalını da beraberinde getirmektedir (Özbay, Bağcı ve Uyar, 2008). Velinin, öğretmenle ya da öğretmenin veliyle işbirliği yapmaması, velinin kendi döneminin alışkanlıklarını, çocuğa da uygunmuş gibi davranması; yayınevlerinin çocuk dünyası ve gelişimine dikkat edememesi; çocuklara yönelik yazılan bazı kitapların, yazarların çocukluk anılarından oluşması; yazarların kendi çocukluk dönemini yazmasıyla çocuk edebiyatı yazarı olduğunu iddia etmesi; ev, sınıf ve okul kütüphanelerinin dergi, klasik ve popüler kitaplar açısından çeşitlilik göstermemesi okuma sorunsalını daha karmaşık ve içinden çıkılmaz hâle getirebilmektedir. Görüldüğü gibi okuma sorunsalı birçok faktörle okuma alışkanlığını etkileyebilmektedir. Dolayısıyla her faktörün dikkatle belirlenmesi ve bununla ilgili oluşabilecek sorunların doğru bir şekilde çözülmesi gerekmektedir. Bu nedenle özellikle okul dışı zamanlarda, öğrencilerin kitap okuma sürecini sürdürmesi gerekmektedir. Öğrencilerin kitap okumaya olan meraklarının sürekli canlı tutulması önem arz etmektedir. Bu noktada velilerin yapması gereken işlemler devreye girmektedir. Eve gelen öğrenci okulda edindiği okuma zevkini evde de sürdürmesi hâlinde başarılı bir okuyucu olma yolunda ilerlemiş olacaktır. Bu bağlamda okul dışında veli, okuma alışkanlığını öğrencilere kazandırmada en temel faktörlerin başında gelmektedir. Velinin evde kitap okuması, veli aracılığıyla çocuğun evde kitap okuma sahnelerini görmesi ve çocuğun kitap okumaya maruz kalması, okumaya olan ilginin artmasına yardımcı olacaktır. Bu çalışma da velinin okuma alışkanlığı edindirmede ne kadar etkin rol oynadığı ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

YÖNTEM

Araştırmanın Deseni

Bu çalışma, nitel olup fenomenolojik desenindedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu tür araştırmalar, insanların yaşadıkları sonucu edindikleri deneyim, algı, yaşantı, olgu ve bunlara yükledikleri anlamları ele almaktadır. Bu bağlamda iki tür fenomenolojik yaklaşım bulunmaktadır: yorumlayıcı ve betimleyici. Bu çalışmada velilerin okuma alışkanlığına ilişkin algı ve deneyimleri ele alındığı için betimleyici fenomenoloji yaklaşımı kullanılmıştır.

Çalışma Grubu

Bu çalışmada amaçlı örneklem kullanılmış; çalışma grubunu 2020-2021 yılında çocukları Uşak ilinde 5.sınıfa başlayan 47 veli oluşturmaktadır. Katılımcıların 11'i ilkokul, 13'ü ortaokul, 16'sı lise ve 7'si lisans mezunudur. Veliler 34-46 yaş aralığında bulunmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmanın verileri pandemi nedeniyle telefon aracılığıyla elde edilmiştir. Çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formundaki sorular literatür taraması sonucunda oluşturulmuştur. Oluşturulan sorular üç Türkçe, iki eğitim bilimleri alanında uzmana sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmış; yedi soru oluşturulmuş; bu sorulardan 8'i açık ve 2'si kapalı uçludur:

- 1.Çocuğunuzun okuma kitabını kim seçiyor?
2. Çocuk kendi seçtikleri kitapları okuyor mu?
- 3.Çocuğunuza hangi tür kitapları okutuyorsunuz?

- 4.Çocuğunuzun kitap okuma süreciyle kim ilgileniyor?
- 5.Çocuğunuzla birlikte kitap okuyor musunuz?
- 6.Çocuğunuzun evde kitap okuma saati var mı?
- 7.Çocuğunuz evde ne zaman kitap okuyor?
8. Çocuğunuz bir oturuşta kaç sayfa okuyor?
9. Çocuğunuza günlük ne kadar süre kitap okutuyorsunuz?
10. Sizce kitap okuma alışkanlığını hangi branş öğretmeni tarafından kazandırılmalıdır?
- 11.Çocuğunuz kitabı bitirdiğinde kitapla ilgili neler yapıyorsunuz?

Çalışmada elde edilen veriler analiz edilirken güvenilirlik sağlamak son derece önem taşımaktadır. Bu nedenle velilerin verdiği cevapların sorulara uygunluğu üç Türkçe eğitimi uzmanı tarafından da incelenerek görüş birliği (Yıldırım ve Şimşek, 2011) sağlanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Çalışmanın verileri, araştırmacı tarafından oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla elde edilmiştir. Görüşmeler telefonla yapılmıştır. Görüşmeye başlamadan önce velilere çocukların okuma alışkanlığıyla ilgili bir araştırma yapıldığı, bu çalışmanın amacı ne olduğu anlatılmıştır. Velilerin tamamı çalışmaya gönüllü olarak katılmışlardır. Görüşme sırasında her veliyle ortalama 14; toplamda ise yaklaşık 658 dakika görüşülmüştür.

Veri Analizi

Velilerle yapılan görüşmeler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Velilerin sorulara verdikleri cevaplar yorumlanmış; veliler araştırmada “V1, V2, V3, V4...” olarak kodlanmış ve sırasıyla numaralandırılmış; velilerin sorulara verdikleri cevaplar, bu kodlamalara göre listelenerek yorumlanmıştır.

Geçerlik-Güvenirlik Çalışması

Bu çalışmada nitel araştırmanın fenomenolojik deseni kullanılmıştır. Bu tür çalışmalarda iç-dış geçerlik ile iç-dış güvenilirlik sağlanması gerekmektedir. Çalışmada iç güvenilirliği sağlamak için tutarlılığa; dış güvenilirliği sağlamak için de uzmanların görüşleriyle teyit edilebilirlik kullanılmıştır. İç geçerlik için katılımcılarla yapılan görüşmelerle veriler toplanmış, toplanan veriler uzman görüşlerine sunulmuştur. Dış geçerlik için toplanan veriler betimlenmiş, amaçlı örneklem seçilerek yorumlanmaya çalışılmıştır. Bunun yanında katılımcıların görüşleri doğrudan alınmış, üç uzmanın da büyük oranda görüş birliğine vardığı ifadeler çalışmaya dahil edilmiştir.

BULGU VE YORUMLAR

Bu bölümde velilerin görüşme sorularına verdiği cevaplar ele alınmış ve yorumlanmaya çalışılmıştır.

1. Çocuğunuzun okuma kitabını kim seçiyor? Sorusuna ilişkin görüş ve yorumlar

Veli	Velinin Görüşü	Sıklık
V1	<i>Komşunun önerdiği kitapları alıyorum.</i>	1
V42, V46	<i>Arkadaşı seçiyor</i>	2
V33, V47	<i>Abisi seçiyor</i>	2
V36, V38, V39, V40, V41,	<i>Babası seçiyor</i>	5
V27, V28, V29, V30, V31, V32, V34, V35, V37, V45	<i>Annesi seçiyor</i>	10
V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V14	<i>Çocuk kendisi kitap seçiyor</i>	11
V12, V13, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V21, V22, V23, V24, V25, V26, V43, V44	<i>Öğretmenin önerdiği kitapları alıyorum</i>	16
Toplam		47

Çocukları kitapla ilk tanıştıranların başında veliler gelmektedir. Velilerin çocuklarına aldığı ya da önerdiği kitaplar, çocukların ileriki yaşlarda kitaba olan ilgi ve bakışını değiştirebilmektedir. Yapılan görüşmelerde veliler “Çocuğunuzun okuma kitabını kim seçiyor?” sorusuna en çok “Öğretmen” cevabını vermişlerdir. Öğretmenin kitap seçiminde ilk sırada yer alması oldukça önemli bir nokta olarak değerlendirilmektedir. Öğretmenin hemen ardından kitap seçiminde çocuğun etkili olması dikkat çekmektedir. Çocuğun kitabı kendisi seçmesi olumlu bir durum olarak görülse de çocuğun seçtiği kitabı sevmemesi ise beraberinde çeşitli sorunlar getirebilmektedir. Çocuğun kendi ilgi ve meraklarını tam olarak bilemeden rasgele kitap seçmesi onun kitaba yönelik yanlış tutum geliştirmesine, hatta zamanla kitaptan uzaklaşmasına ve okuma alışkanlığını edinmemesine neden olabilmektedir. Bu durum ancak veli ya da öğretmen rehberliğinde yapılarak düzeltilebilir. Yapılan görüşmelerde öğretmen ve çocuktan sonra, anne ve babanın da kitap seçiminde etkili olduğu görülmüştür. Anne ve babanın üçüncü sırada yer alması olumlu bir bulgu olarak görülmektedir. Ancak anne ve babanın kitapları seçerken kendi ilgilerine göre kitap seçmesi büyük bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Oysa velilerden beklenen davranış kendi ilgilerine göre değil de çocukların ilgilerine göre kitap seçmeleridir. Bunun aksine bir durum olursa çocuğun kitap okumaya yönelik olumsuz tutum oluşturmalarına neden olacağı düşünülmektedir. Bunun yanında az da olsa komşu ve arkadaşların da kitap seçiminde rol aldığı belirtilmiştir. Bu durum da çocukların okuma alışkanlığını kazanma ya da kazanamamasında etkili olduğu söylenebilir.

2. Çocuk kendi seçtikleri kitapları okuyor mu? Sorusuna ilişkin görüş ve yorumlar

Veli	Velinin Görüşü	Sıklık
V27, V28, V29, V30, V31	<i>Bizim zorumuzla bitiriyor</i>	5
V1, V32, V34, V35, V37, V45	<i>İlk sayfalarını okuyup bırakıyor.</i>	6
V33, V36, V38, V39, V40, V41, V47	<i>Hemen bitiriyor.</i>	7
V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V21, V22, V23, V24, V25, V26, V42, V43, V44, V46	<i>Genelde yarısında bırakıyor.</i>	29
Toplam		47

“Çocuk kendi seçtikleri kitapları okuyor mu?” sorusuna ilişkin veli görüşleri “Genelde yarısında bırakıyor” cevabı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu cevap öğrencilerin kendi seçtikleri kitapların onların ilgi ya da seviyelerine uygun olmadığını göstermektedir. Aslında velilerden beklenen öğrencilerin aldıkları kitabı “Hemen bitiriyor” cevabı olmalıydı. Ancak tabloda da görüldüğü gibi çok az öğrenci kendi seçtikleri kitabı tamamen bitirebilmektedir. Bu bulgu kitap seçiminin çocuğa bırakılmaması gerektiği konusunda fikir vermektedir.

3.Çocuğunuza hangi tür kitapları okutuyorsunuz? Sorusuna ilişkin görüş ve yorumlar

Veli	Velinin Görüşü	Sıklık
V33, V36	Ablasının okuduğu kitapları okutuyorum	2
V38, V39	Abisinin okuduğu kitapları okutuyorum	2
V40, V41	Komşumun önerdiği kitapları okutuyorum	2
V1, V27, V28, V29, V30, V31 V47	Arkadaşlarının önerdiği kitapları okutuyorum	7
V2, V3, V32, V34, V35, V37, V45	Daha önce okuduğum kitapları okutuyorum	8
V18, V19, V20, V21, V22, V23, V24, V25, V26, V42, V43, V44, V46	Ne tür bir kitap alacağımı bilmiyorum	12
V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V15, V16, V17	Öğretmenin önerdiği kitapları okutuyorum	14
Toplam		47

Okuma alışkanlığını edinmede edebi türlerin büyük bir etkisi bulunmaktadır. Ancak her öğrenim seviyesinde öğrencilerin tür ilgisi değişebilmektedir. Çünkü çocuklar okul öncesinde masallara, lise döneminde ise genellikle romanlara ilgi göstermektedirler. Velilerin “Çocuğunuza hangi tür kitapları okutuyorsunuz?” sorusuna ilişkin görüşleri “Öğretmenin önerdiği kitapları okutuyorum” cevabı üzerinde yoğunlaşmaktadır. Öğretmenin kitap türünü seçmede ilk sırada yer alması olumlu bir durum olarak değerlendirilmektedir. Ancak velilerin “Ne tür bir kitap alacağımı bilmiyorum” cevabı oldukça fazla görülmektedir. Bu bulgu şimdiye kadar öğrencilere alınan kitapların türüne pek dikkat edilmediğine işaret etmektedir. Bunun yanında anne, baba, abla, ağabey, arkadaş ve komşunun okuduğu tür ne ise onun çocuklara okutulması ya da önerilmesi, çocukların okuma alışkanlığını edinmemelerine neden olduğu düşünülmektedir.

4. Çocuğunuzun kitap okuma süreciyle kim ilgileniyor? Sorusuna ilişkin görüş ve yorumlar

Veli	Velinin Görüşü	Sıklık
V4, V5	Ablası ilgileniyor	2
V6, V7, V8, V9, V10	Babası ilgileniyor	5
V11, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V21	Ben(anne) ilgileniyorum	11
V1, V2, V3, V22, V23, V24, V25, V26, V27, V28, V29, V30, V31 V32, V33, V34, V35, V36, V37, V38, V39, V40, V41, V42, V43, V44, V45, V46, V47	Öğretmeni ilgileniyor	29
Toplam		47

Veliler “Çocuğunuzun kitap okuma süreciyle kim ilgileniyor?” sorusuna çoğunlukla “Öğretmeni ilgileniyor” ve bir kısmı da “Ben(anne) ilgileniyorum” cevaplarını vermişlerdir. Okuma sürecinde öğretmenin ön plana çıkması olumlu bir durum olarak

değerlendirilmektedir; ancak kitap okutma sorumluluğu yalnızca öğretmene yüklenmemelidir. Bunun yanında ailenin de çocuğun kitap okuma sürecinde daha etkin bir şekilde rol alması beklenmektedir. Çünkü okul dışında da çocuğun okuduğu kitapların mutlaka takip edilmesi gerekmektedir. Ancak bu görevi sadece anne sürdürmemelidir. Bunun yanında her alanda olduğu gibi kitap okuma işinde de annenin sorumluluk üstlenmesi çalışmanın önemli bulguları arasında yer almaktadır. Annenin günlük işlerinin yanında bir de çocuğa kitap okutma görevini sürdürmesi, anne için ayrı bir yük getirdiği görülmektedir.

5.Çocuğunuzla birlikte kitap okuyor musunuz? Sorusuna ilişkin görüş ve yorumlar

Veli	Velinin Görüşü	Sıklık
V6, V11, V21	<i>Evet</i>	3
V1, V2, V3, V4, V5, V7, V8, V9, V10, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V22, V23, V24, V25, V26, V27, V28, V29, V30, V31 V32, V33, V34, V35, V36, V37, V38, V39, V40, V41, V42, V43, V44, V45, V46, V47	<i>Hayır</i>	44
Toplam		47

Velilerin “Çocuğunuzla birlikte kitap okuyor musunuz?” sorusuna 44 kişi “*Hayır*”, üç kişi ise “*Evet*” cevabını vermişlerdir. Özellikle okul öncesi ve ilköğretimde çocukla birlikte kitap okumak, çocuğun ileride kitabın önemi hakkında edineceği izlenim açısından son derece önem taşımaktadır. Bu sorunun beklenen cevabı çoğunluk olarak “*Evet*” olmalıydı. Bu nedenle ailelerin bu konuda bilgilendirilmesi ve farkındalık düzeylerinin artırılması gerekmektedir.

6.Çocuğunuzun evde kitap okuma saati var mı? Sorusuna ilişkin görüş ve yorumlar

Veli	Velinin Görüşü	Sıklık
V11, V21	<i>Evet</i>	2
V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V22, V23, V24, V25, V26, V27, V28, V29, V30, V31 V32, V33, V34, V35, V36, V37, V38, V39, V40, V41, V42, V43, V44, V45, V46, V47	<i>Hayır</i>	45
Toplam		47

Velilerin “Çocuğunuzun evde kitap okuma saati var mı?” sorusuna neredeyse tamamı “*Hayır*”, iki kişi ise “*Evet*” cevabını vermişlerdir. Günlük yaşamda başarılı olmak için planlı çalışılması gerekmektedir. Dolayısıyla sadece dersler için bir ders çalışma saati olmamalıdır; bunun yanında, kitap okumanın da bir saati olmalıdır. Kitap okuma saati bir davranış hâline getirilmelidir. Evde kitap okuma saatinin olması beraberinde birlikte kitap okuma alışkanlığını da geliştirmektedir.

7.Çocuğunuz evde ne zaman kitap okuyor? Sorusuna ilişkin görüş ve yorumlar

Veli	Velinin Görüşü	Sıklık
V11, V21	Sürekli kitap okuyor	2
V1, V2	Belli bir zamanda kitap okumuyor	2
V3, V4, V5, V6, V7, V8	Yatmadan önce kitap okuyor	6
V20, V22, V23, V24, V25, V26, V27, V28, V29, V30, V31, V32	Bazen okuyor, bazen okumuyor	12
V9, V10, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V33, V34, V35, V36, V37, V38, V39, V40, V41, V42, V43, V44, V45, V46, V47	Çocuk istediği zaman	25
Toplam		47

Veliler “Çocuğunuz evde ne zaman kitap okuyor?” sorusuna çoğunlukla “Çocuk istediği zaman” cevabını vermişlerdir. Bu cevap, çocukların her gün kitap okumadığına da işaret etmektedir. Her gün kitap okuduğunu belirten yalnızca iki veli olduğu görülmektedir. Buna göre genel olarak çocukların kitap okuma konusunda bir “zamansızlık” sorunu yaşadığı görülmektedir. Bu durum kitap okuma alışkanlığını kazanma konusunda sorun yaratacağı düşünülmektedir.

8. Çocuğunuz bir oturuşta kaç sayfa kitap okuyor? Sorusuna ilişkin görüş ve yorumlar

Veli	Velinin Görüşü	Sıklık
V1, V2	Belli bir sayfa sınırı yok	2
V11, V21	Günlük 20 sayfa sınırı koyuyorum	2
V20, V22, V23, V24, V25, V26, V27, V28, V29, V30, V31, V32	Sürekli değişiyor	11
V3, V4, V5, V6, V7, V8, V42, V43, V44, V45, V46, V47	Bir oturuşta yaklaşık 100 sayfa okuyor	13
V9, V10, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V33, V34, V35, V36, V37, V38, V39, V40, V41	Bir oturuşta 50-60 sayfa okuyor	19
Toplam		47

Veliler “Çocuğunuz bir oturuşta kaç sayfa kitap okuyor?” sorusuna çoğunlukla “Bir oturuşta 50-60 sayfa okuyor” cevabını vermişlerdir. Bazı veliler ise öğrencilerin “Bir oturuşta yaklaşık 100 sayfa okuyor” demişlerdir. Elde edilen bulgulara göre öğrencilerin çoğunun bir oturuşta 50 sayfa üzerinde kitap okudukları görülmüştür. Bu durum oldukça ümit verici olarak değerlendirilmektedir. Ancak kitap okumanın sürekli olmaması, üzerinde durulması gereken bir nokta olarak görülmektedir. Kitap okumanın alışkanlığa dönüşebilmesi için çocuğun her gün kitapla buluşmasıyla mümkün olmaktadır.

9. Çocuğunuza günlük ne kadar süre kitap okutuyorsunuz? Sorusuna ilişkin görüş ve yorumlar

Veli	Velinin Görüşü	Sıklık
V32, V34, V35	Zaman sınırı koymuyorum	3
V27, V28, V29, V30,	Günlük en az 30 dakika	4
V33, V36, V38, V39, V40, V47	En az 20 dakika	6
V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V21, V22, V23, V24, V25, V26, V31, V37, V41, V42, V43, V44, V45, V46	Ne kadar süre okutacağımı bilmiyorum	34
Toplam		47

Veliler “Çocuğunuza günlük ne kadar süre kitap okutuyorsunuz?” sorusuna çoğunlukla “Ne kadar süre okutacağımı bilmiyorum” cevabını vermişlerdir. Bu durum her velinin çocuğa kitap okutma konusunda kendine göre bir süre uyguladığını göstermektedir. Velilerin çocuklara ne kadar süre kitap okutmak gerektiği konusunda bilgi sahibi olmamaları beraberinde çeşitli sorunlar getirmektedir. Çünkü her çocuk, farklı sürelerde dikkatini toplayabilmektedir. Bu nedenle velinin, çocuğunun ilgi ve ihtiyaçlarını iyi bilmesi ve buna bağlı olarak da kitap okuma süresini belirlemesi gerekmektedir.

10. Çocuğunuza sizce kitap okuma alışkanlığını hangi branş öğretmeni tarafından kazandırılmalıdır? Sorusuna ilişkin görüş ve yorumlar

Veli	Velinin Görüşü	Sıklık
V11, V17, V18, V19, V20, V21, V47	Sınıf öğretmeni	8
V1, V2, V3, V4, V5, V6, V7, V8, V9, V10, V12, V13, V14, V15, V16, V22, V23, V24, V25, V26, V27, V28, V29, V30, V31, V32, V33, V34, V35, V36, V37, V38, V39, V40, V41, V42, V43, V44, V45, V46	Türkçe öğretmeni	39
Toplam		47

Veliler “Çocuğunuza sizce kitap okuma alışkanlığını hangi branş öğretmeni tarafından kazandırılmalıdır?” sorusuna çoğunlukla “Türkçe öğretmeni”, çok az sayıda ise “Sınıf öğretmeni” cevabını vermişlerdir. Okuma alışkanlığını kazandırmada sınıf ya da Türkçe öğretmenin etkili olacağı düşünülmeli, genel olarak doğru bir yaklaşım olduğu söylenebilir. Ancak göz ardı edilen nokta, özellikle ortaokul beşinci sınıflarda Türkçe dersinin yanında Matematik, Fen Bilimleri, Sosyal Bilgiler, Yabancı Dil, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Görsel Sanatlar, Müzik, Beden Eğitimi ve Spor, Bilişim Teknolojileri ve Seçmeli Dersler gibi derslerinin de okutulduğu unutulmamalıdır. Dolayısıyla sadece Türkçe öğretmenleri beşinci sınıf öğrencilerine ders vermemektedir. O hâlde kitap okuma konusunda diğer branş öğretmenleri de öğrencilerde farkındalık oluşturabilirler. Türkçe branşı dışındaki öğretmenlerin de öğretmen masalarında ve çantalarında okuma kitapları taşımaları ve kitap okumalıdır. Dolayısıyla Türkçe dışındaki branş öğretmenleri de öncelikle kitap okumalı, daha sonra onlar da ya kendi dersleriyle ilgili ya da genel olarak öğrencilere kitap önermelidir. Böylece öğrencileri kitaba yönlendirme konusunda daha büyük bir işbirliğine gidilmiş olacaktır.

11.Çocuğunuz kitabı bitirdiğinde kitapla ilgili neler yapıyorsunuz? Sorusuna ilişkin görüş ve yorumlar

Veli	Velinin Görüşü	Sıklık
V4, V5	Özet çıkartıyorum	2
V1, V2, V3, V11, V17, V18, V19, V20, V21, V47	Öğretmenin istediklerini yaptırıyorum	11
V6, V7, V8, V9, V10, V12, V13, V14, V15, V16, V22, V23, V24, V25, V26, V27, V28, V29, V30, V31 V32, V33, V34, V35, V36, V37, V38, V39, V40, V41, V42, V43, V44, V45, V46	Hiçbir şey yapmıyoruz	34
Toplam		47

Veliler “Çocuğunuz kitabı bitirdiğinde kitapla ilgili neler yapıyorsunuz?” sorusuna çoğunlukla “Hiçbir şey yapmıyoruz”, çok az sayıda ise “Öğretmenin istediklerini yaptırıyorum” cevabını vermişlerdir. Bir kitap okunduktan sonra kitapla ilgili çeşitli çalışmalar yaptırmak, kitabın daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır. Bu uygulamaları yapmak, kitap okumak kadar önem taşımaktadır. Bu nedenle hem okulda hem de evde okunan kitapla ilgili mutlaka çeşitli etkinlikler yapılmalı ya da yaptırılmalıdır. Velilerin evde kitap okumayla ilgili hiçbir şey yapmamaları, çocukların okuma zevkini edinmemelerinde büyük bir rol oynadığı düşünülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Okuma alışkanlığı kazanmak ya da kazandırmak, eğitim ve öğretim sürecinde uzun bir süre almaktadır. Bu uzun süreyi azaltmanın yolu çocukların kitapla tanışma sürecinin olabildiğince erken yaşlara çekmekle mümkün olabilmektedir. Çünkü erken dönemde kitapla tanışan çocuklarda ileriki dönemlerde bu tanışmayı kalıcı bir alışkanlığa dönüştürmesi kolaylaşmaktadır. Böylece bu alışkanlık, çocukluk döneminden sonra artık gençlik ve erişkinlikte eyleme dönüşerek onun yaşamında yer alması sağlanmış olmaktadır.

Okuma eylemini edindirme özelde bireyin, genelde ise toplumun ve devletin çağı yakalaması anlamına da gelmektedir. Bu bağlamda çocuğa kitap okuma alışkanlığı kazandırmak için öğretmen, aile ve devlet kurumlarının etkili bir eşgüdüm içinde olmaları gerekmektedir. Özellikle ailenin kitap okuma alışkanlığı konusunda çocuğa doğru bir şekilde yaklaşması önemli bir nokta olarak görülmektedir (Çelenk, 2003; Çiftçi ve Temizyürek, 2008; Öztemiz ve Önal, 2013). Çalışmada velilerle yapılan görüşmelerden elde edilen bulgulara bakıldığında kitap seçilirken çocuğun istediği ya da ilgisine göre kitap alınmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç velinin kendi döneminde okuduğu kitapları seçmesi nedeniyle olduğu düşünülmektedir. Veli tarafından seçilen kitaplar her ne kadar klasikler arasında yer alsada özellikle beşinci sınıf öğrencilerinin popüler kitapları daha fazla okudukları belirlenmiştir (Batur, Özcan ve Sağcan, 2019). Dolayısıyla öğrencilerin okumak istediği kitapların başında popüler kitaplar gelmektedir (Arı ve Okur, 2014). Bu nedenle velilerin popüler kitaplar konusunda daha esnek olmaları gerekmektedir. Bunun yanında velilerin bazılarının öğrencinin kendisinin kitap seçtiğini belirtmiştir. Çocukların kitap seçmesi önemli bir beceri olarak düşünülmektedir (Ogurlu, 2014); ancak beşinci sınıfta okuyan bir öğrencinin ilgi ve seviyesini bilememesi, önüne gelen ilk kitabı seçmesi, daha sonra o kitabı sevmemesi durumunda, öğrencinin okumaya karşı olumsuz tutum geliştirmesine neden olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle öğrencinin bir kitabın kendi seviyesine uygun olup olmadığına karar vermesi, bu yaşlarda oldukça güç görülmektedir. Bununla birlikte velilerin kendi ilgilerine göre kitap seçmesi ise öğrencilerin uzun süre kitap

okuyamama ya da hiçbir kitabı okumama veya başladığı kitabı bitirememelerine neden olduğu görülmektedir. Öğrencilere okuma alışkanlığını kazandırmada velilerle birlikte öğretmenlerin de rolü büyük olduğu çeşitli çalışmalarla ortaya konulmuştur (Bircan ve Tekin, 1989; Ülper, 2011; Öztürk ve Aksoy, 2016; Altunkaynak, 2018; Alevli, 2018; Calp, 2018). Bunun yanında alınan kitapların birlikte okunmadığı da belirlenmiştir. Oysa yapılan çalışmalarda birlikte kitap okumanın çocukların kitaplara olan ilgilerini arttırdığını göstermektedir (Baker, Scher ve Macker, 1997; Aram ve Shapira, 2012; Işıklıoğlu Erdoğan, 2016; Kakırman Yıldız, 2016; Arıcı ve Tüfekci Akcan, 2019; Dündar ve Maden, 2020).

Velilere göre çocuklara kitap okuma alışkanlığını kazandırmada sınıf, Türkçe ve edebiyat öğretmenleri büyük rol oynamaktadır. Bu bulgu Karakullukcu ve Çelik (2020) tarafından yapılan çalışmayla da örtüşmektedir. Velilerin böyle düşünmesi, öğrencilerin yalnız bu derslerde ya da bu dersler için kitap okumalarına bağlanmaktadır. Diğer branşlardan okuma kitabının önerilmemesi dikkat çekici bir nokta olarak görülmektedir. Oysa okuduğunu anlama hem sınavlar için hem de diğer derslerin kavranmasında son derece etkili olmaktadır. Bu yaklaşım diğer branş öğretmenlerin ya hiç kitap okumadıkları ya da kitaba gereken önemi vermediklerini düşündürmektedir. Oysa Türkçe ve edebiyat öğretmenleri dışındaki branşlarda da iyi kitap okuyan öğretmenler bulunmaktadır. Burada göz ardı edilen nokta, bu branştaki öğretmenlerin öğrencilerine kitap önermede ya da kitapları takip etmede sorumluluk almamalarına bağlanmaktadır. Bu sorun ancak her öğretmenin kendi alanıyla ilgili okuma kitapları önermesiyle aşılabılır. Bu bağlamda basılan kitaplar yalnızca Türkçe ve edebiyat öğretmenlerinin okuması ya da öğrencilere önermesi için üretilmediği unutulmamalıdır. Dolayısıyla tüm öğretmenlerin bu kitaplardan haberdar olması ve öğrencilere önermesi beklenmektedir. Bu bağlamda ancak tüm branşların işbirliği yapması hâlinde ülkede okuma alışkanlığının daha kolay kazandırılması mümkün görünmektedir.

Sonuç olarak okuma alışkanlığını kazandırmada velinin önemli bir rolü olduğu görülmektedir. Velilerin kitapla ilgili tutumları çocukların okuma alışkanlığını edinmemelerinde etkili olduğu belirlenmiştir. Bunun için başta veli olmak üzere tüm öğretmenlerin önce kitap okumaya önem vermesi, öğrencileri yönlendirmesi ve daha sonra öğrencilerin kitabı yaşamın bir parçası hâline getirmeleri için işbirliği içinde olmaları gerektiği düşünülmektedir. Özellikle velilerin sadece kendi okuma alışkanlıklarını değil, çağın gerektirdiği ve çocukların ilgiyle okudukları kitapları da okumaları ve bu kitaplarla ilgili çocuklarıyla paylaşımda bulunmaları gerekmektedir. Böylece çocukların hem klasik hem de popüler kitaplarla dostluk kurmaları ve okuma alışkanlığını kazanmaları sağlanabilir.

Öneriler

1. Öğrencilerin ilgi alanlarına göre kitap seçilmelidir.
2. Aileler kitap seçerken öğretmenlerle işbirliği yapmalıdır.
3. Öğrencilere güncel yayınlar önerilmelidir.

KAYNAKÇA

- Altunkaynak, M. (2018). İlkokul öğrencilerinin kitap seçimine ilişkin görüşlerinin incelenmesi, *Turkish Studies*,13(19), 101-117.
- Alevli, O. (2018). Özel yetenekli öğrencilerin okuma alışkanlığında ailelerinin duyarlılığı. *Milli Eğitim*, 1, 129-141.
- Aram, D. ve Shapira, R. (2012). Parent-child shared book reading and children's language, literacy, and empathy development. *Rivista Italiana di Educazione Familiare*,2, 55-65.
- Arı, E. ve Demir, M.K. (2013) İlköğretim bölümü öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının değerlendirilmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(1), 116-128.
- Arı, G. ve Okur, A. (2014). Öğrencilerin ilköğretim 100 temel eseri okuma durumu. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 173 (173), 307-328.
- Arıcı, M. ve Tüfekçi Akcan, A. (2019). Okul öncesi dönemde anne-çocuk birlikte hikâye kitabı okuma davranışlarının incelenmesi. *Yaşadıkça Eğitim*, 33(1), 100-120.
- Batur, Z., Gülveren, H. ve Bek, H. (2010). Öğretmen adaylarının okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi örneği. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(1), 32-49.
- Batur, Z., Özcan, H. Z. ve Sağcan, C. Y. (2019). Ortaokul öğrencilerinin okuma eğilimlerinin incelenmesi. *Avrasya Dil Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi*, 3 (1) , 33-55.
- Baker, L., Scher, D. ve Macker, K. (1997). Home and family influences on motivations for reading. *Educational Psychologist*, 32(2), 69-82.
- Belet, Ş. D. ve Yaşar, Ş. (2007). Öğrenme stratejilerinin okuduğunu anlama ve yazma becerileri ile Türkçe dersine ilişkin tutumlara etkisi. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(1), 69-86.
- Bınarbaşı, F. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarının incelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, Konya.
- Bircan, İ. ve Tekin, M. (1989). Türkiye'de okuma alışkanlığının azalması sorunu ve çözüm yolları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 22(1), 393-410.
- Calp, A. (2018). Ortaokul öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıkları: Ağrı il örneği. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 897-924.
- Chokron, S. ve Agostini, M. (2000). Reading habits influence aesthetic preference. *Cognitive Brain Research*, 10, 45-49.
- Çakmak, T. ve Yılmaz, B. (2009). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığına hazırlık durumları üzerine bir araştırma: Hacettepe Üniversitesi Beytepe Anaokulu Örneği. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 489-509.
- Çelenk, S. (2003). Okul aile işbirliği ile okuduğunu anlama başarısı arasındaki ilişki. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 33-39.
- Çiftçi, Ö. ve Temizyürek, F. (2008). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerinin ölçülmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(9), 109-129.
- Dulin, K. (1974). The sociology of reading. *The Journal of Education Research*, 67(9).
- Duran, E. ve Sezgin, B. (2012). İlköğretim 4. ve 5. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının ve ilgilerinin belirlenmesi. *Turkish Studies*, 7(4), 1649-1662.
- Durualp, E., Çiçekoğlu, P. ve Durualp, E. (2013). Sekizinci sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik tutumlarının internet ve kitap okuma alışkanlıkları açısından incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 2(1), 115-132.
- Dündar, N. ve Maden, S. (2020). Ortaokul öğrencilerinin ve velilerinin okudukları çocuk kitapları üzerine bir araştırma. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, 6(1), 39-48.

- Epçaçan, C. (2009). Okuduğunu anlama stratejilerine genel bir bakışı. *The Journal of International Social Research*, 2(6), 207-223.
- Günaydın, Y., Arıcı, A., F., (2020). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde etkileşimli okumanın konuşma becerisine etkisi. *Ekev Akademi Dergisi*, 24 (83), 673-696.
- Işıklıoğlu Erdoğan, N. (2016). Erken çocukluk döneminde çocuk-ebeveyn birlikte okuma etkinliklerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(3), 1071-1086.
- Kakırman Yıldız, A. (2016). Okul öncesi dönem çocuklarının okuma alışkanlığı kazanmasında rol model olarak aile. *Mavi Atlas*, 7, 95-112.
- Karakullukcu, N. ve Çelik, Y. (2020). İlkokul öğrencilerine kitap okuma alışkanlığı kazandırmada sınıf öğretmenlerinin rolü. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 1-14.
- Madani, E. ve Larouz, M. (2020). An Investigation into the relationship between French and English reading abilities: freshmen students of the English department at meknes as a case study. *International Journal of Advance Study and Research Work*, 3(5), 30-48.
- Mozuraite, V. (2012). Change of the reading paradigm in the age of e-book. *Libellarium*, VII(1), 83 - 91.
- Rayner, K., Pollatsek, A., Ashby, A. ve Clifton, J. (2012). *Psychology of Reading: 2nd Edition*, Psychology Pres: UK.
- Ogurlu, Ü. (2014). Üstün zekâlı ve yetenekli öğrencilerin okuma ilgisi, tutumu ve eleştirel okuma becerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 15(2), 29-41.
- Özbay, M., Bağcı, H. ve Uyar, Y. (2008). Türkçe öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(15), 117-136.
- Özdemir, O., Özdemir, M. ve Kaya, B. (2015). Öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlıklarının incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(2), 219-233.
- Öztemiz, S. ve Önal, H. (2013). İlkokul öğrencilerinin oyun tekniği ile okuma alışkanlığı kazanmasına yönelik öğretmen görüşleri: Ankara Beytepe İlkokulu örneği. *BEU SBE Dergisi*, 2(1), 65-79.
- Öztürk, S. D., Aksoy, E. (2016). İlköğretim öğrencilerinin okuma alışkanlığına ilişkin veli görüşleri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(2), 562-591.
- Palani, K. K. (2012). Promoting reading habits and creating literate society. *International Refereed Research Journal*, 2(1), 90-94.
- Ülper, H. (2011). Öğrencilerin, okumaya isteklendirici etmenlerle karşılaşma durumu: öğretmen, aile, arkadaş ve kitap boyutları üzerinden bir araştırma. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30, 221-237.
- Sallabaş, E. (2008). İlköğretim 8. sınıf öğrencilerinin okumaya yönelik tutumları ve okuduğunu anlama becerileri arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(16), 141-155.
- Şahin, A. (2012). İlköğretim 4 ve 5. sınıf öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarının sosyo-ekonomik düzeylerine göre incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 367-388.
- Temizyürek, F., Çolakoğlu, B. K. ve Coşkun, Ç. (2013). Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 114-150.
- Topuzkanamış, E. ve Maltepe, S. (2010). Öğretmen adaylarının okuduğunu anlama ve okuma stratejilerini kullanma düzeyleri. *TÜBAR-XXVII*, 655-677.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yay.

- Yıldız, M. ve Akyol, H. (2011). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama, okuma motivasyonu ve okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(3), 793-815.
- Yılmaz, B., Köse, E. ve Korkut, Ş. (2009). Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(1), 22-51.
- Yılmaz, M. ve Benli, N. (2010). Sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 281-291.